

Nr 36.

Ankom till riksdagens kansli den 25 april 1924 kl. 3 e. m.

*Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition
angående anslag till materiell för det fysikalisk-ke-
miska laboratoriet vid universitetet i Uppsala m. m.*

I en till riksdagen avlåten, den 7 mars 1924 dagtecknad proposition nr 84, som hänvisats till bankoutskottets förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att *dels* från och med budgetåret 1924—1925 höja det till materiell m. m. för den åt professorn Theodor Svedberg vid universitetet i Uppsala inrättade personliga professuren i fysikalisk kemi å allmänna indragningsstaten utgående årliga anslaget från 4,000 kronor till 8,000 kronor; *dels ock* till arvode till en assistent å det fysikalisk-kemiska laboratoriet vid universitetet i Uppsala anvisa på allmänna indragningsstaten från och med budgetåret 1924—1925 ett årligt belopp av 2,500 kronor.

Vidkommande förslaget om höjning av det för ifrågavarande professur avsedda materiellanslaget har i propositionen erinrats, hurusom den av professor Svedberg ledda inrättningen för undervisning och forskning i fysikalisk kemi vid Uppsala universitet tidigare dels av statsanslaget till institutionen för allmän och analytisk kemi erhållit vissa medel till inköp av instrument m. m., dels ock för vart och ett av åren 1919—1922 för detta ändamål tillerkänts särskilda medel, ingående i anslag till förstärkande av vissa materiellanslag för Uppsala universitet, ävensom att 1923 års riksdag, i enlighet med Kungl. Maj:ts framställning å allmänna indragningsstaten anvisade ett årligt belopp av 4,000 kronor till materiell m. m. för den åt Svedberg inrättade personliga professuren.

Hos Kungl. Maj:t har nu det större akademiska konsistoriet i Uppsala, i enlighet med framställning av filosofiska fakultetens matematisk-naturvetenskapliga sektion, hemställt om höjning från och med budgetåret 1924—1925 av nyssberörda anslag från 4,000 till 8,000 kronor. Denna framställning har tillstyrkts av kanslersämbetet för rikets universitet.

Vad därefter angår ifrågasatt anslag till arvode åt en assistent å det fysikalisk-kemiska laboratoriet, framgår av statsrådsprotokollet, att matematisk-naturvetenskapliga sektionen gjort framställning om beredande å allmänna indragningsstaten från och med budgetåret 1924—1925 av ett årligt anslag å 2,500 kronor för detta ändamål.

Såväl det större konsistoriet som kanslersämbetet hava tillstyrkt framställningen.

*Departements-
chefen.*

Departementschefen har i förevarande ärenden anfört följande:

»Med hänsyn till det framgångsrika och betydelsefulla arbete, som bedrivs vid fysikalisk-kemiska laboratoriet i Uppsala, anser jag den gjorda framställningen om höjning av materiellanslaget vara i hög grad behjärtansvärd. Därest det moderna, experimentella vetenskapliga arbete, varom här är fråga, och som ingiver förhoppningar om lösandet av flera dels för medicinen dels för industrien viktiga problem, skall kunna fortgå i planerad omfattning, kräves givetvis en mot det förefintliga behovet svarande tillgång till materiell utrustning, såväl årliga förbrukningsartiklar som nyanskaffningar av för de vetenskapliga undersökningarna erforderliga instrument. Med hänsyn här till torde ett årsanslag av 8,000 kronor nu icke kunna anses för högt. Jag anser mig därför böra tillstyrka en höjning av det nu utgående anslaget till materiell m. m. från 4,000 kronor till 8,000 kronor.

Vad beträffar framställningen om anslag till en assistent finner jag även densamma i hög grad behjärtansvärd. Anställandet av en assistent skulle innebära en välbehörlig minskning i de på professor Svedberg nu ankommande göromålen med utlämnande av instrument, provning, justering och vård av instrument m. m. Av stor betydelse måste det givetvis även vara, att vid professorns sida finnes en permanent medarbetare, med vars hjälp en år från år fortgående bearbetning av viktiga problem kan fullföljas. Härtill kommer att anställandet av en assistent synes kunna medföra ett effektivare utnyttjande av materiellanslaget. Av vad jag anfört framgår, att jag gillar de av professor Svedberg föreslagna riktlinjerna för assistentens verksamhet. I fråga om storleken av det föreslagna anslagsbeloppet har jag intet att erinra. Jag anser mig sålunda böra tillstyrka ett anslag å 2,500 kronor å allmänna indragningsstaten till arvode åt en assistent å det fysikalisk-kemiska laboratoriet.

För att yttermera betona vikten av att de nu ifrågasatta anslagen obeskurna komma Svedbergs institution till godo vill jag erinra om följande. Det fysikalisk-kemiska laboratoriet i Uppsala åtnjuter ett internationellt högt vetenskapligt anseende. Professor Svedbergs framstående forskargärning har lockat vetenskapsmän från avlägsna länder att å hans laboratorium taga kännedom om hans arbetsmetoder och de vetenskapliga rön, som därvid framkommit. Lockande erbjudanden hava gjorts Svedberg att förlägga sitt fortsatta vetenskapliga arbete till Amerika, där de materiella resurserna för hans forskningar kunna sägas vara hart när outtömliga. Att han inför sådana erbjudanden tvekat finner jag helt naturligt; och då han för att inom hemlandet kunna fullfölja sina för landet och dess industri betydelsefulla forskningar begär en relativt obetydlig förbättring av de hjälpmedel, han för sina arbeten behöver, finner jag synnerligen starka skäl tala för ett tillstyrkande av vad nu äskats.»

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Med hänsyn till vad i ärendet anförts har utskottet funnit sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag såväl med avseende på höjning av materiellanslaget för den åt professor Svedberg inrättade personliga professuren som ock i fråga om anvisande av anslag till arvode åt en assistent å det fysikalisk-kemiska laboratoriet. Utskottet får sålunda hemställa,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, må

dels från och med budgetåret 1924—1925 höja det till materiell m. m. för den åt professorn Theodor Svedberg vid universitetet i Uppsala inrättade personliga professuren i fysikalisk kemi å allmänna indragningsstaten utgående årliga anslaget från 4,000 kronor till 8,000 kronor;

dels ock till arvode till en assistent å det fysikalisk-kemiska laboratoriet vid universitetet i Uppsala anvisa på allmänna indragningsstaten från och med budgetåret 1924—1925 ett årligt belopp av 2,500 kronor.

Stockholm den 25 april 1924.

På bankoutskottets vägnar:

BERNH. ERIKSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Gustafsson*, *K. J. A.*, *Lindley*, *Björnsson*, *Vindahl*, *Johansson* i *Friggeråker*, *Dalberg* och *Böndeson*;

från andra kammaren: herrar *Eriksson* i *Grängesberg*, *Gustafsson* i *Örebro*, *Borggren*, *Bäcklund*, *Winkler*, *Lovén*, *Gardell* och *Jönsson* i *Fridhill*.
